

Bill Sienkiewiczistä on nopeasti tullut yksi amerikkalaisen sarjakuvan tärkeimmistä vaikuttajista ja kirotuimmista uudistajista. Sienkiewiczin postmodernit sarjakuvat ällistyttävät, ärsyttävät, herättävät kunnoitusta ja kauhua. Ne yhdistävät kerronnan polyfonian visuaaliseen myrskyyn: kollaasia, luonnoksia, julistekitschiä, kopiointia ja toistoa, genretietoista surffallua. Lukijan tehtäväksi jää koota ja tulkita.

Sienkiewicz piirteli aluksi Marvelilla rivimiehenä Uusia Mutantteja, Ihmenelasia ja Moon Knightia. Supersankareiden parissa mies viihtyi sen verran, että pääsi näyttämään kyntensä kunnolla: Frank Millerin käsikirjoittama Elektra: Assassin muodostui alan postmoderniksi klassikoksi.

Sienkiewicz kertoo, että Elektran ilmestymistä seurasi vuoden hiljaisuus: sarja oli niin omaperäisesti toteutettu, etteivät kriitikot osanneet kuvalla sitä, eivätkä osanneet päättää piti-
vähä he siitä vai eivät.

Elektraa seuraavat kokeilut olivat jo kaukana kevyestä sarjakuvavihteestä, mutta loppujen lopuksi USA:n Iran-contra-skandaalia käsittelevä Brought to Light: Shadowplay tai Epic Illustrated -kokoelmassa nähty Slow Dancing olivat vain alku-
soittoa Stray Toastersille, joka on amerikkalaisen 80-luvun sarjakuvan ehdoton huippu.

1980-luvun amerikkalaisen sarjakuvan ehdoton huippu on Bill Sienkiewiczin neliosainen *Stray Toasters* ("Vaeltavat leivänpaahtimet") -sarja, jonka kukin osa on mukavat 48 sivua pitkä.

Tarinan alkaessa Phil-niminen piru nousee helvetistä kamora kaulassaan lomallemaan maan pinnalle. Samalla jättimäinen leivänpaahtinomainen mekaaninen olento aiheuttaa yksinäisen naisen kuoleman. Sähköjohtoihin kytketty nainen löydetään silmät irtiporattuina ja pikkupöksyt öljyssä: väärin kytkettyjen joihin vooksi hänestä ei tullutkaan ihmisrobotia.

Tapausta pyydetään tutkimaan kriminaali-psykologi Egon Rustemagik, pari vuotta suljetussa laitoshoidossa viettänyt, pahasti alkoholisoitunut vapaa-ajan kirjailija, joka humalapaissään tapaa ammuskella vaaleanpunaisia elofantteja.

Tapahtumien vyyhteen kytkeytyvät myös Egonin rakastajatar Dahlia, impotentti lakimies Harvard Chalkey, psykiatri Abigail Nolan orvon Todd-pojan kanssa (joka itse asiassa onkin Dahlian poika, jonka tämä yritti tappaa heti synnytyksen jälkeen) ja mätänevä tohtori Montana Violet sekä joukko tapettuja nuoria poikia, joilta on imetty ruumiin olennesteet kiviin.

Phil jatkaa lomailuaan, napsii valokuvia ja laheuttaa kortteja helvettiin: melkein kuin kotona, mutta kylmempää. Sitten Phil alkaa törmäillä Egoniin ja muihin tarinan hahmoihin.

SIENKIEWICZ JA VAELTAVAT LEIVÄNPAAHTIMET

J. MURTOSAARI

Leivänpaahtimellakin on tunteet

Stray Toasters -sarjaa voi hyvällä syyllä kutsua psykologiseksi jännäksi, mutta samalla se on paljon muutakin: analyysia pienien ihmisten kamppailusta yhteiskunnassa, jossa perhe instituutioon on katoamassa ja joka luottaa turme-elämältään tasapainoisten ihmisten tilalle massoitain epätoivoisesti turvaa hakevia, juurettomia, yksinäisiä ja psyykkisesti vakavasti häiriintyneitä harhailijoita.

Kliseiden, parodian, mustan huumorin, piirilevan satiirin ja suorastaan vittuilun keinoin Sienkiewicz muovaa kuvan säälimättömästi amerikkalaisesta yhteiskuntajärjestelmästä. Koneisto jauhaa armotta hampaisiinsa kaikki, jotka eivät pysy oravanpyörän yhä kiihtyvissä tahdissa mukana.

Tämä ilmenee parhaiten sarjan henkilökaartista, jonka tasapainoisin hahmo näyttää

olevan Phil -lomailaan maanpäällistä helvettiä tarkasteleva piiruparka. Sarjan muut hahmot yrittävät kynnet verillä löytää, pitää tai anastaa paikkansa yhteiskunnassa.

Eriytyistä huomiota Sienkiewicz on kiinnittänyt Yhdysvalloissa aioli kasvavaan ongelmaan, josta koko sarjan nimi juontuu: kodittomiin lapsiin, hylkiöihin, orpoihin katuojen kasvatteihin, välinpatoajiin ja karkureihin, joihin yhteiskunta suhtautuu kuin leivänpaahtimiin. Heistä ei välitetä ennekuin heidän palveluksiin tarvitaan - rikoksiin, huumeekuppaan, prostituutioon... Todd-poika on heidän äänitorvensa ja leivänpaahtinomainen tappaja heidän tuntojensa tulkki.

Silppusäkki

Visuaalisesti ja verbaalisesti "Tousteri" toimii erittäin hyvin, huolimatta siitä, että sarja poikkeaa täysin vallavirtasarjiksista.

Sienkiewicz on käyttänyt tässä sarjassa yhä enemmän taiteellista vapautta ja luovuuttaan yhdistämällä mustavalkoista sarjakuvatyylillä maalaustekniikkaan, lehdistä leikellyihin valokuvuihin, valokopioihin, tarrakalvoihin, retussi- ja värikynätekniikkaan. Välillä hän on muodostaut viljejä kollaaseja, joissa piirrosten päälle on aseteltu esim. nahkaruetteja, sähköjunarata vaunuineen, laastareita, ruuveja tai vaikkapa mustaa pitsiä ja veikeitä kissaleimoja. Kuvissa käytetty tekniikka ja piirrostyylit vaihtelevat lähes sivuittain.

Sienkiewiczin teksti ja piirroset rönsyilevät estottomasti ja näennäisesti päämäärättömästi; päähenkilöiden ajatukset harhailevat

tapahtumien ulkopuolelle vailla keskittyneisyyttä ja kuvat sisältävät yllättäviä visuaalisia ratkaisuja.

Sarjan ilmapiiri tulee lähelle jokapäiväistä elämää: onhan puheestamme ja ajattelutamme suuri osa tarpeetonta jorinaa. Emme havainnoi elinympäristöämme systemaattisesti, vaan visuaaliset aistimukset ja ärsykkeet vilistävät jatkuvana virtana silmissämme. Ajatuksemme siirtyvät asiasta toiseen uskottomalla vauhdilla.

Sarjan kokonaisuus on päällisin puolin ja nopeasti katsottuna käsittelemätöntä silppua, mutta lämmän ei saa antaa hämätä; pinnan alla onkin aivan oikea sarjakuva, jossa on huolellisesti rakennettu hyvä juoni. "Tousterin" lukemiseen on vain syvennyttävä. Se vaatii lukijaa avaamaan kuorensa ja kanavansa ja ottamaan vastaan mitä tuleman pitää.

Kuvallisesta siipaisuudesta muodostuu oma ehjä kerrontatyylinsä, joka jatkuu visuaalisena trippinä läpi näiden neljän osan, ja sitoo ne kirjaimellisesti yhteen kannesta kanteen. Takakansiin on väsäyty leivänpaahtinomainosten irvikuvia, eivätkä lehdetkään ole "numeroita", vaan mekaanisten tuotteiden tavoin "malleja": malli 1, malli 2 jne. Jokaisen lehden alussa ja lopussa on paahtoleipäsiivu, joka tarinan edetessä paahtuu, kunnes sarjan lopussa enää pohjaanpalanutta, käsin murenevaa hiiltä.

Samaan tahtiin etenevät Philin kommentit ihmiskunnasta hänen lähettämässään postikorteissa, kunnes meno maan pinnalla alkaa kärventää hänenkin hipiäänsä.

